

IN NOMINE JESU!
EXERCITATIONUM POLI-
TICARUM
DISPUTATIO XIV.
DE
OFFICIALIBUS

QUAM
PRÆSES
M. JOHANNES Deutschman
Fac. Phil. Adj.

ET RESPONDENS
HEINRICUS BAUMANNUS Torgensis,
Alumnus Electoralis.

proponent publicè

Ad diem 16. Febr.

Horis Matutinis.

Witteberga

Typis JOHANNIS BORCKARTI, Typogr.
ANNO 1655.

Coll. diss. A
162, 55

Coll. A. 162 (55)

Ad munus publicum nemo, nisi exploratus, admittendus, prudentissimum est, Platonis l. 3. de Republ. consilium, saluberrimum antiquissimi Philosophi monitum. Res n. publica certis indiget instrumentis; multasq; ad status sui felicitatem requirit personas. Nulla in civitate floret familia, nec ullam debitam meretur laudem collegium nisi certos habeant præsides, certas itidem his subordinatas partes. Quod de partibus dicitur, | de toto facile colligitur. Res, quæ vocatur, publica personis ornatur, personis armatur. Personæ sunt, quæ publicam Rem constituunt, & publica negotia expediunt, Cum n. in imperio rerum variæ sint differentiæ, varia in eodem etiam occurrunt officia, quorum quæ publica sunt, privatis merito videntur anteferenda. Publicus a. horum officiorum cum sit status, publicæ etiam ad ea requiruntur personæ, | quæ ob hanc objecti sui naturam *officialium* titulo notantur. Horum ut magnus in publicâ re, publicisq; negotijs usus est, ita non perdit operam, qui ex politicarum præceptionum prudentissima doctrinâ, eorum naturam paulo accuratius investigat. Hæc impræsentiarum nostræ disputationis, sit meta. **DEUS ANNUE COEPTIS.**

I Haftenus de *majestate ipsâ* egimus, jam sequuntur *Majestatis instrumenta*, quæ sunt tum *officiales*, tum *leges de officialibus* h. l. Ut a. futura de officialibus tractatio convenientem observet methodum, principium non sine autoritate adducimus. Verissimum n. est illud *Ciceronis* præceptum, quod *offic. l. 1.* proponit: *Omnis quæ à ratione suscipitur de aliqua re institutio, debet à definitione proficisci, ut intelligatur quid sit id de quo disputetur.* Nos igitur hanc antiquissimam methodum non negligimus, sed à definitione | exordium hujus disputationis, facimus.

A 2

2. Cum

2. Cum a. definitio ex Aristotilis, aliorumq; Philo-
phorum judicio duplex sit. *Nominalis & Realis*, neutram
omittimus; sed utramq; tractationi nostræ inserimus.
Nomina n. sunt signa rerum, earumq; non incongrua
vehicula, quia nos ad ipsarum rerum cognitionem dedu-
cunt, hinc Medicorum Princeps Galenus de meth. medendie. c. f.
nomina rerum principia vocare non dubitat. *Principium in-*
quit in omni disputatione & re est nomen Hoc igitur principium
breviter consuetâ methodo resolvimus.

3. *Officialis* quoad *paronymiam* dicitur ab officio, sicut arti-
ficialis ab artificio. *Officium* a. h. l. in politicis certam re-
rum publicarum & negotiorum civilium administratio-
nem designat. Unde vi appellationis *officiales* nihil aliud
sunt, quam personæ in rerum publicarum administratio-
ne occupatæ. Quoad *Homonymiam* vox *officialis* sumitur
(1.) *Generalissime* pro persona quacunq; ad officium cer-
tum expediendum destinata, sive publicum illud sit sive
privatum. (2.) *Speciatim in sensu Politico*, pro persona publica,
publicis officiis ex publica autoritate adscripta. (3.) *Specia-*
lissime in sensu proprio, quando hoc vocabulum peculiari ti-
tulo ad aliquod officium restringitur. Sic inspector rerum
Ecclesiasticarum Inferioris Lusatiae *officialis* nuncupatur.
Idem etiam in certis officiis politicis sæpius usu venire solet:
Media significatio est h. l. Quoad *Synonymiam* dicuntur of-
ficiales *Magistratus*, *Magistratus inferiores*, *summa majestatis*
vicarij, *instrumenta*, *media*, *Ministri* &c.

4. *Nominis resolutionem* excipit *rei definitio*. Est a. of-
ficialis persona, à summa Majestate ad res vel publicè, vel pri-
vatim ad salutem Reipublice gerendas constituta. De quaestione
An sit ut pro ixa afferamus verba, non videtur esse necessum,
eum vix ullum hic habere queamus ad verfarium, & pu-
blicarum rerum copia tales sibi postulet *officiales*, quos in
omni-

omnibus civitatibus exitare docet experientia. Nec foret illa Respublica, aut fiorere potest, quæ prudentibus rectoribus, fidelibusq; officialibus est destituta, cum officialium sit, in statu suo florenti Rempublicam conservare, eamq; ex legum præscripto gubernare.

5. *Definitio* constat genere, quod est *persona*: Ubi hoc observatu dignum est, quod vocabulum personæ non *in sensu absoluto* sit accipiendum. Non n. hic officiales ut homines consideramus, in esse suo Physico, sic alius disciplinæ fiunt objectum, nec ad forum pertinent Politicum. Non equidem negamus requisita hominis, & præ aliis animalibus concessa eidem privilegia, ad horum officiorum administrationem, & feliciorum rerum gerendarum expeditionem maximè esse necessaria, ea tamen à Politico præsupponuntur, non vero directè & immediatè ab eodem proponuntur & exponuntur; sed vox Personæ *relativum* hic sortitur & *politicum* statum, quatenus est summæ potestatis instrumentum, Reip. feliciter administrandæ medium, rerum gerendarum subsidium, & salutis publicæ nec exigium nec ultimum adjumentum. Ut igitur summa Majestas persona est, quæ supremum in Rep. constituit caput, cives etiam sunt veræ personæ, & ultimum sortiuntur in imperio locum, ita pariter officiales personæ nomen non respuunt, utpote, quæ inter illum & hos medias partes absolvunt.

6. Et *differentiâ*, quæ à *causis* est de sumpta. Causa hic allegatur. *i. efficiens*. Hæc *Summa majestas* appellatur. Indicat hujus causæ Efficientis veritatem nota characteristica, quæ a Philosophis Efficienti tribuitur. Nam Officiales dicuntur *a summa majestate*, A vero Causæ Efficientis est proprium. Esse autem Officiales à summâ Majestate *primum* ex eo suum habet fundamentum, quia sunt instrumenta summæ Majestatis. Instrumenta autem causæ suæ principali subordinantur & in verò causandi respectu, ab eadem suam su-

munt dependentiam. *Deinde* si experientiam, omnium rerum Magistrum, & non odscuram veritatis testem consulere placeat, certe in omnibus Rebus publicis Officiales à summa potestate derivari deprehendimus. *Nec aliud porro* infert Potestas summa; si enim summa est, alias sibi subordinat inferiores, cum præter hoc superioritatis suæ statum habere nequeat. *Deniq;* Officiales cum non omnem habeant potestatem, sed certam, nec in omnibus, sed in rebus saltem præscriptis suam potestatem exercent, non possunt ad aliam superiorem tanquam se priorem non referri.

7. Nihil autem huic potestati Officialium decedit, sive *immediatè* à summa Majestate suam accipiant potestatem, quod sæpius fieri solet, sive *mediatè*, mediantibus certis instrumentis aut vicariis eadem ipsis conferatur. Sive enim mediata sit sive immediata potestas, si modò vera sit, & verè à summa derivata, suam habet laudem, debitamq; obtinet auctoritatem. Præterea neq; hoc notabilem affert differentiam, si aliis *verbis* à Rege & Principe præsentem, alii *Rescriptis*, ab absente Majestate officiis præficiantur, cum utrobiq; sit voluntatis Regiæ testimonium, & certissimum collatæ potestatis argumentum.

8. Excludimus hic eos, qui contra voluntatem Majestatis Rempubl. invadunt. Ut enim omnis contrarietas est periculosa, ita ejusmodi invasio non exiguum Imperio portendit periculum. Tales sunt, qui in seditionibus arma capiunt, seipsum officiis præficiunt & multos tumultus ad Reipublicæ perniciem suscipiunt. II. Qui Magistratum in officiis temporariis & permutatoriis ultra destinatum tempus contra superiorum consensum retinent, nisi summum civitatis periculum avertant, & salutem summè promoveant. Non raro enim præsertim in bellicis apparatibus talis permutatio est periculosa. Illustre hujus rei exemplum annotavit *Nepos in Epaminonda*: Nam cum huic ob
adver-

adversariorum invidiam unà cum collegis imperium adversus Lacedæmonios esset abrogatum, atq; in eorum locum alii prætores successissent, Epaminondas plebiscito non apparuit, idemq; ut facerent persuasit collegis, & bellum, quod susceperat, gessit. Namq; animadvertēbat, ubi id fecisset, totum Exercitum propter Prætorum imprudentiam, insecitiamq; belli periturum. Lex quidem erat Thebis, quæ morte multabat, si quis imperium diutius retinisset, quàm lege præfinitum foret. Hanc Epaminondas cum Reipublicæ conservandæ causâ latam videret ad perniciem civitatis conferre noluit, & quatuor mensibus diutius, quam populus jusserat, imperium gessit. Et licet postea capitis esset accusatus tamen maximâ cum gloria à capitis judicio discessit, sicut ista omnia prolixè laudatus Autor describit. III. Qui præter voluntatem Majestatis, & Reipublicæ salutem abis. iisq; prohibitis modis, vulpinis potissimum fraudibus officiorum administrationem arripiunt, Unde tritum illud non inconcinnum est, nec leoninam violentiam, nec vulpinam fraudulentiam in ingressu adhibendam esse.

9. II. *Materialis*: Materia autem sunt *Res* Ubi notandum, quod vox *Rei* h. l. non sumatur *specialiter*, quatenus *Personis* & *Actionibus* contradistinguitur: quo respectu tria dicuntur esse juris objecta, *Persona* *Res* & *Actiones*: sed *Generaliter* quatenus omnia hæc tria concludere suo significato intelligitur. Sæpius enim contingit, ut officium aliquod Politicum magis respiciat *Personas*, itemq; *Actiones*, quàm *Res*, quæ strictâ significatione ita dicuntur. Unò nomine alias dicuntur *officia*, in quibus administrandis communiter occupati sunt *officiales*, unde etiam suam acceperunt *appellationem*.

10. III. *Formalis*. Consistit autem forma in illâ *constitutione*, unde dicitur in descriptione, quod *Officialis* à summâ
Majest.

Majestate constituatur. Hanc veram esse formam, patet non tantum *ex nomine*, quia Officialis dicitur, qui actu officio fungitur, & à summò Magistratu hac potestate instruitur, ut res imperii ex publica auctoritate in posterum administrare queat. Et *Synonymicis appellationibus*, dum dicitur *instrumentum summe Majestatis*, jam autem instrumenti natura tota conspicitur in eo, ut causæ principali sub ordinetur; Item *Medium*, cujus icidem significatio est respectiva, & revera perpetuum, cum medium necessariò alicujus sit medium, habet respectum; Sed etiam *ex rei ipsius conditione*: Nam Respublica ordo est & unum ab alterò dependet, ordinata igitur membra inferiora per ordinationem & ad superius relationem esse suum accipiunt.

II. In hac constitutione ut summa Potestas binis uatur oculis, est summe necessarium. Altero considerat Officialis futuri, *requisita* alterò verò determinet laboris hujus *privilegia*. Si prioris adsit defectus malè prospicit tum *sibi*, quia tales rerum suarum & honorum publicorum constituit curatores, quorum usus potius est perniciosus quam fructuosus. Et cum officiales sint principis instrumenta, tales sibi bonus Rex eligat magistratus intermedios, quorum ductu felicitatem suam quotidie augere, & constanter tueri queat. Tum *Patrie*; quia corpori ægroto vel ad morbum facile prodivi malos adhibet medicos, qui non tam sanant, quam vastant, non erigunt, sed destruunt: Tum *civibus*, quibus duces eligit pessimos & ad hanc rem penitus ineptos: tum *ipsis Officialibus*, quibus majora committit, quam ut ferre queant. Non omnes omnia possunt.

12. *Requisita* autem futuri Officialis sunt, alia *Officij*, alia *persona*. Officij *requisita* varia iterum solent afferri. Nos dicimus breviter, quod aliud sit *Generale*, nimirum
[1.] *Status*

(1.) *Status publicus, legumque publicarum notitia.* Cuius turpe est, membrum haberi Societatis, ejusque Societatis ignorare fundamenta & statuta: Sic majorem is turpitudinem incurrit, qui aliis præesse cupit, & hac culpabili laborat ignorantia. Cum enim quotidie in rerum administratione, officijque partibus expediendis multa occurrant dubia, multam hæc status publici notitia offert his dubiis lucem, cum vix à scopo aberrare queamus, si ipsum fundamentum diligenter attendamus. Assidua enim legum fundamentalium meditatio statusque publici quotidiana consideratio facile rationem dubia solvendi suppeditat. (2.) *Necessaria in officij partibus absolvendis prudentia.* Nuda enim notitia non omnem absolvit rerum tractandarum classem, sed ipsa etiam praxis & applicatio requiritur. Et præprimis cum ipsa Politica sit prudentia, nemo verè politicus esse potest, nisi viri prudentis nomen tueri queat. (3.) *Amor tum erga patriam, cui omnem suam debet vitam, cui omnia quoque debet officia vitæque actiones: tum erga summum Magistratum, à quo omnem accepit honorem, & auctoritatem, cuius etiam minister est & instrumentum: tum erga æquales & Collegas suos, ne ex dissidio Magistratum patria non nihil capiat detrimenti: tum erga inferiores & cives, quibus ipse est præfectus, ut eos feliciter ad Reipublicæ salutem gubernaret.* (4.) *Indigenatus, ut enim priora requisita eò sint faciliora & certiora, hoc etiam Politici adjiciunt requisitum.* Facilius enim indigena status publici tum notitiam, tum prudentiam in his, quæ publicum concernunt statum, comparat, & longe constantiori amore suos amplectitur cives quàm peregrinus. Hic enim ut ex alieno solò est oriundus, ita plerumque etiam alienum, à patria, à Magistratibus & à civibus gerit animum, potiusque suam, quam publicam quærit utilitatem. Plura aliorum requisita hic brevitas causa omittimus.

B

15. Speciale

15 *Speciale* requisitum unicum tantum modo hic allegamus: nimirum *prudentissimam objecti officialis Praxin*. Mentio fit objecti Officialis, cum nullum sit officium, quod non peculiare aliquod concernat objectum. Sicut igitur officialis, certo plerumq; officio perficitur; ita hoc potissimum objectum tractare atq; excolere debet. Unum enim est necessarium: *HOC AGE* Et ut pluribus intentus minor est ad singula sensus: ita qui unicum officii sui objectum negligit, satis officio suo non facit. Deinde præsupponitur etiam hic exquisita hujus objecti notitia, cum non tantum! *praxis* quævis! notitiam præmittat, siquidem ignoti ut nulla cupido, ita in ignotum nulla suscipitur operatio, sed etiam prudentia sine accuratâ tum antecedentium, tum circumstantiarum, tum futurorum eventuum cognitione & collatione consistere haud queat. Et demum ultimam addit manum prudentissima illa *praxis*, quæ in verò Politicò est necessaria. *Politica Practicæ Philosophiæ* pars est; *praxin* igitur respicit, ad *praxin* tendit, & eo omnia sua tum præcepta tum consilia dirigit: Politicus igitur verus hanc *praxin* negligere neq; potest, neq; debet.

16. *Requisita Persona* plurima à Politicis solent allegari! Nos non omnia, sed paucissima nostra facimus. Primum requisitum est *Pietas*. Hæc enim ut omnium virtutum est fundamentum, ita necessarium est & primarium rerum gerendarum instrumentum, Cum *Pietate* omnia vigent, sine *pietate* cuncta langvent. Et cum Deus sit summus rerum tam publicarum quam privatarum moderator, à quò singula dependent, unicum Dei hominumq; vinculum *Pietas* esse dicitur. Hæc enim Deum respicit, Deum colit, à Deo omnia veræ felicitatis momenta trahit. Communiter quidem fieri consuevit, ut rari inveniantur pii Politici secundum illud: *Exeat aulâ qui volet esse pius*. Nam dum hominibus inservire student, divini cultus obliviscuntur, Sed genuini Officiales
pieta-

pietatem omnium virtutum caput esse censent, nec malè.
Officium enim, quod gerunt, divinum est; officium quod
acceperunt, à Deo est, Officium quod administrant, circa Dei
creaturas & Dei bona versatur, ut hæc de causa nihil aliud
sint, quam Oeconomi & bonorum divinitus concessorum
administratores. Alterum est *Probitas*. Utenim Pietas De-
um respicit, ita probitate Officialis suam ipsius vitam diri-
git. Mali enim sunt administratores qui potius alios, quam
seipsum vel dirigunt vel corrigunt: quilibet sibi ipsi proxi-
mus est, ut igitur probitatis studio suam ipsius vitam prius
ornet, illud est necessum. Non enim potest feliciter aliis
præesse & publica dirigere, qui nec se, nec mores suos audeat
corrigere. Tertium est *Æquitas*. Hæc erga proximum &
quosvis subditos, aut etiam erga extraneos instructi sint vir-
tute Officiales. Illud enim ex naturæ beneficio nobis con-
natum est principium: *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*.
Hoc si perpetuam agitationem considerant Officiales,
non possunt non aliis benè præesse.

17. *Privilegia* quod concernit ea meritò Officialibus sunt
concedenda. Neq; enim diuturnus solet esse status, qui om-
nibus caret privilegiis; cum hæc quædam quæsi vincula sint
diuturnitatis, Privilegia ubi sunt, maxima ibi sunt incitame-
ta, illud v., quod privilegiis caret, laboris onus nemo app-
ere solet. Nec aliud Officialium postulat autoritas: illi e-
nim cum in conspicuò & non exiguo eminentiæ statu sint
positi, jure quodam suo sibi certa postulant privilegia, ut fir-
ma sit eorum autoritas & constans maneat ipsorum digni-
tas. Autoritas ubi non est, contemptus suam occupat se-
dem: officiales autem si contemptui sint expositi, neq; of-
ficio suo Republicæ possunt prodesse, neq; subditis cum
fructu præesse.

18. *Privilegia* hic non omnia conquirimus, sed tria sal-
tem breviter allegamus Primum est *Honoris dignitas*. Ipse e-

nim Deus supremus legislator in quarto Decalogi præcepto non tantum Parentes naturales & Privatos sed etiam civiles atq; publicos communi interpretum consensu honorare iussit, non vulgari adjectâ promissione. Ut sis longævus super terram. Neq; lex naturæ hic sua nobis negavit argumenta, cum illud nemini ignotum sit statutum, Magistratus esse honorandos: Imo in brutis animalibus reliquit exempla, ut brutis deteriores sint, qui Magistratus debito spoliare honore conantur, Præterea commune gentium jus & consuetudo ab omnibus recepta, & omnia alia jura nihil aliud svadent, nec aliud res ipsa postulat. Officiales sunt summæ Majestatis legati, summi Magistratus vicarii, debito igitur honore sunt digni. Deniq; ipsa honoris descriptio idem evincit. Describitur enim honor quod sit dignitas, quæ à viro prudente & virtuosò per certa signa magnâ cum reverentiâ exhibetur illi, qui multis meritis atq; excellenti virtute in Republicâ fulget. Nemo autem ignorat fideles officiales multis meritis & excellenti virtute in Republicâ fulgere, unde non possunt non esse legitimum veri honoris subiectum.

19. *Secundum Onerum immunitas.* Onera hic n. intelligimus ea, quæ ipsi officiò sunt connexa: talia enim qui fugit, suo deest officio, adeoq; est officialis Non-Officialis: Officialis nomine & titulo, Non-officialis re & facto, Nec levia sunt, ut vulgus judicat, officialium onera, sed labore plenissima, & quantum publicum superat privatum, eò graviora sunt publica privatis onera. Sed per onera intelligimus Contributiones militares, hospitationes, & alias exactiones. Officiales autem intelligimus hic non tam honorarios & nominales quam ipso actu & officiò tales. Hi enim cum omnem suam operam publicæ rei impendant, non possunt privatas res curare, privatorum oneribus vacare, & ita simul publicis atq; privatis onerari. Undè in benè constitutis regnis & Rebus publicis omninò officiales ab ejus modi oneribus præstandis privilegiis eximuntur.

20. Tertium est *Stipendiorum Liberalitas*. Nam Interlaborem & compensationem ex vigore justitiæ æqualis debet esse proportio: Cum autem labor ille publicorum officiorum non sit exiguus, iusta officialibus constituenda sunt stipendia, ut æquitatis habeatur ratio. Nec aliud splendor officii & dignitas personæ requirit. Cum enim vitam debeat agere officio dignam, non potest id sine certò præstare salariò. Et quia nihil magis auctoritatem Officialium aliorumq; Magistratum debilitat, quam sordida vita, utiq; salariis hic opus est, ut honestam vitam in honestò officio constituti agere queant. Privatas suas res ob publica negotia & quotidiana impedimenta curare nequeunt, de publicò igitur ut vivant necessum est. Privatus familiæ pater ex privatis suis redditibus suos alit, cum quotidie privata negotia tractet: publicus igitur Reipublicæ vel Pater vel minister non potest aliundè sibi quicquam nisi ex laborum suorum, hoc est publicorum remuneratione, promittere.

21. Deniq; in definitione allegatur *Finis*, qui duplex est, *internus & externus*. *Internus* exprimitur verbis: *Ad res vel publice vel privatim gerendas*. Hic finis & scopus est Officialium, non otium, sed negotium; res enim gerere debent, ex quo etiam *Officiales* sunt appellati. Et si summa Majestas vel Princeps omnibus rebus sufficeret, his instrumentis non indigeret: Cum autem unus omnibus negotiis satisfacere nequeat, propterea officialibus hic est opus. Summa est rerum officiorumq; in Republica varietas, summa etiam ipsorum laborum difficultas, quorum pleriq; eorum requirunt hominem, unde ut rerum negotiorumq; omnium administratio debitò fiat tempore, conveniente ordine & loco, Officiales sunt introducti. Illi igitur, qui titulò tenus sunt officiales, & circa nullius rei administrationem versantur, hoc interno destituuntur sine, adeoq; hoc in casu non propriè sed æquivocè sunt officiales. Illi pariter, qui solocordiæ sunt studiosi, & res non tam gerunt, quam negligunt, suo non faciunt satis officio. Ad res gerendas non negligendas à summo Magistratu sunt constituti.

publica. Salus enim Reipublicæ ut secundum illud Romano-
rum suprema lex est, ita supremus in Politicâ finis est. Ab ea-
dem omnia derivantur, ad eandem omnia referuntur. Sum-
ma Majestas hanc salutem respicit, eadem sua instrumenta,
h. est Officiales ad hanc metam dirigit. Male igitur suo præ-
sunt officio, qui magis Reipublicæ perniciem, quam ejus-
dem salutem quærunt: qui potius, Salutem, rei privatæ,
quam publicæ respiciunt.

24. Definitionem excipit *Divisio*. Dividuntur autem of-
ficiales in *Ordinarios & Extraordinarios*. Nam cum objecta a-
lia sint perpetua & quotidiana, alia rara & extraordinaria, i-
deo respectu objectorum distinguuntur officia, & pro Offi-
ciorum varietate ipsi etiam Officiales dividuntur. Hanc au-
tem divisionem legitimam esse patet ex eo, quia constat ex
membris immediatè oppositis, ita tamen ut & ordinarii sint
veri officiales, quod nemo negare potest, & extraordinarii
hoc titulò non sint spoliandi, cum itidem certo præficiantur
officio, & ad res gerendas à summò Magistratu adhi-
beantur.

25. *Ordinarii sunt, quorum officia legibus sunt definita.* *Ordinarij* vocantur, quia certum in Republicâ sortiuntur ordi-
nem, eundemq; perpetuo servant. Et objectum etiam cum
officio verè ordinarium est, unde commodè & ipsi ordinarii
vocantur. Officia autem ipsorum dicuntur legibus definita
partim *propter necessitatem*, quia talia officia in civitate sunt
necessaria, neciis carere potest Republica. partim *propter*
Prepetuitatem, quia sunt perpetua, & non possunt modo ces-
sare, modo saluti Reipublicæ inservire, sed cum necessario
semper ad sint in Republicâ, legibus etiam definiuntur: par-
tim *propter quotidianam utilitatem*, quia insignis ipsorum
usus singulis diebus conspicitur, qui propterea etiam certis
personis ex legum voluntate committitur.

26. *Ordinarij dividuntur in Eos, qui consiliò & qui auxilio*
profunt

profunt Reipublica. Illi communi nomine Consiliarij vel Senatores, hi vero Magistratus appellantur. Cum enim in Rebus publicis & negotiis civilibus summa opus sit prudentia, & diuturnâ deliberatione, siquidem hic valorem habet illud vulgatum: Diu deliberandum est, quod statuendum est semel; ideo necessitas & publicarum rerum utilitas efflagitat, ut ad sint viri prudentiâ & consiliô pleni, qui salutaria publicis negotiis consilia suppeditare queant. Quia vero deliberatio sine executione foret frustranea, cum hæc illius sit finis, siquidem stultorum est ea deliberatio, quæ nunquam deducitur in actum, ideo aliis etiam opus est ministris executoribus, qui vocantur Magistratus.

26. *Consiliarij sunt Officiales Ordinarij, qui habent consentiendi decernendiq; facultatem. Tanta autem Bonorum Consiliarium vel necessitas vel utilitas est, ut iis Respublica integra carere nequeat. Hinc Bapt. Fulg. l. 7. refert, quod Horatius Senator Romanus optare sit solitus, potius malum principem, qui bonos haberet consiliarios ac amicos, quã bonum, qui malos haberet consiliarios, quibus rerum administrationem committeret. Putabat enim facilius, ut à multis bonis unus malus ad saniora duceretur, quàm ut ab unô bonô multi à malitia averterentur.*

27. *Dicitur autem in descriptione, quod consilarii sint Officiales cum in omni sua deliberatione à summô Magistratu dependeant non quidem quoad deliberandi modum, sed quoad deliberandi potestatem. Hi enim nisi à summâ maiestate hanc facultatem acciperent publicè, de publicis rebus consultare nec possent, nec deberent. Et cum à Principe dependeant consilarii, multa ejus circa consiliarios officia recenset Prætorius in Phil. Pract. p. 338. Principis officium inquit quoad Consiliarios & consiliũ est (1.) ut idoneos virtute & experienciâ præditos eligat (2.) Ne nimium multos: fieri enim facile potest, ut non omnes sint virtute præditi (3.) Rem deliberandam maturè-*

ture adducat (4.) In explicandis sententis ne nimium festinet, nisi periculum in mora. (5.) Non sententia sua præeat consiliariis. (6.) Omnium audiat sententias. (7.) Ipsemet in rebus arduis consiliis peæ & adsit. (8.) Sententias ordine roget. (9.) Ne nimium refractarius sit, neq; mollis, neq; sequax. (10.) Un tantum addictus & obnoxius non sit, & præ aliis magnificat. (11.) Neminem metu pœna terreat, etiamsi consilia ejus male cadant.

28. Deinde dicitur, quod habeant consentiendi decernendiq; facultatem. Facultas hæc non est Privata, sed Publica, & publica auctoritate summi Magistratus commissa & confirmata: Non est principalis sed instrumentalis, quia consilarii nihil aliud sunt quam Principis summi instrumenta, Ut autem legitima sint instrumenta, certa in consiliariis necessaria sunt requisita. Requiritur autem in consiliario [1.] *Ætas.* Vocantur enim Senatores, ut igitur senes sint illud necessum est, nisi velimus senes juvenes hic sistere. Ubi tamen non intelligimus decrepitam senectutem, sed justam ad Senatoris officium ætatem, seu, ut alias loquuntur, senes mente, licet non semper mento seu ætate. [2.] *Accurata Reipublice notitia.* Nosse enim debet Consiliarius ejus potissimum Reipublicæ statum & formam, ad quam regendam ipse à summò Magistratu electus & præfectus est: hanc enim si ignoraverit, seu fundamentum omnis consultationis, nulla salutaria poterit suppeditare consilia. Nosse etiam debet, quos homines, quas leges, quam libertatem habeat Respublica, & quò more utatur, quæve disciplina & consuetudine regatur. [3.] *Exacta in consiliis prudentia.* Prudentia oculus est consilarii unicus: hoc præterita revolvere & præsentia evolvere tenetur, ut de futuris eò veriora & salubriora possit afferre consilia. Hoc in casu apud *Nepotem Themistocles* laudatur: *Multum in judiciis privatis versabatur, sæpe in concionem populi prodibat, nulla res major sine eo gerebatur, celeriterq; que opus erant reperiebat. Neq; minus in rebus gerendis promius, quam excogitandis erat, quod & de instantibus (ut ait Thucydies) verissimè judicabat*

cabat

statim in sequentibus de ejusdem Themistoclis consilio recen-
set: Nam cum maximo post hominum memoriam exercitu Xerxes Gra-
ciam invaderet, Athenienses miserunt Delphos consultum, quidnam
facerent de rebus suis. Deliberantibus Pythia respondit, ut mœnibus
lignis se munirent. Id responsum, quò valeret, cum intelligeret nemo,
Themistocles persuasit, consilium esse Apollinis ut in naves se suaq; con-
ferrent. Eum enim significari murum ligneum. Nee eventus con-
silio fuit contrarius. Plura prudentiæ consultatricis exempla idem
recitat Autor de Themistocle, quæ hic sic cō pede transire pla-
cet [4] *Loquendi libertas*. Ea præprimis in consiliariō commen-
datione est digna. Sæpius enim principes ab adulatoribus de-
cepti, ab affectibus abrepti, noxia tūm sibi, tūm subditis sus-
cipiunt consilia, quæ simulatione sua fallaci consiliarius neu-
tquam approbare debet. Unde *Fridericus* Imperator optabat,
ut aulici consilarii judicatum de rebus propositis, duas res an-
te palatium in vestibulō deponerent, simulationem videlicet
& dissimulationem: quod etiam docent prudentissimi *Veneti*,
dum ante Curia vestibulum apud S. Marcum privatos affectus
deponere jubent. [5.] *Taciturnitas*. Ut enim maxima Consi-
liarii virtus est, intra Senatum loquendi libertas, ita non mi-
nor etiam est virtus extra Senatum taciturnitas, cūm princi-
pum consilia sint occultanda, ne prius ad externos vel etiam ho-
stes perveniant, quam exitum accipiant. Alias hinc virtutes
Consiliatorum non ponimus, sed potius aliis considerandas
relinquimus.

29. *Magistratus sunt Officiales ordinarij ex lege ad gerendas res
Reipublicæ à Majestate summâ constituti. Magistratus vox dicitur à
Magistro: hic verò à Magis, viris sapientissimis dicitur habere
originem. Sumitur autem vel Abstractè pro ipsō Magistratus of-
ficiō, vel concretè, pro personâ magistratum gerente. In poste-
riore significatu hoc loco accipitur. Officiales vocantur, quia
certis etiam officiis sunt destinati: Ordinarij, cūm iis Respublica
carere non possit. Causa Efficiens est summa Majestas, quia ab hac
omnia in Republica suam habent originem. Forma consistit in*
C. *constitu*

constitutione, quæ includit præsentationem, & denique autoritativam summi Magistratus confirmationem. Objectum sunt Res Reipublicæ seu Civitatis, ubi itidem vox Rei in latissimo significato accipitur, ut & res & personas & actiones includere queat, quia circa hæc omnia Magistratus officium versatur. Finis est Rerum jam dictarum administratio, quia ad res gerendas Magistratus à summa Majestate constituti dicuntur. Medium verò Legis vocabulo exprimitur. Non enim ex voluntate, sed ex lege Magistratus inferiores Res Reipublicæ administrare tenentur.

30. Magistratus autem quoad divisionem alius est Generalis, alius specialis. Generalis est, cujus cura in providentia de salute totius Reipublicæ versatur. Varia quidem apud varios Politicos est Magistratum, divisio & pro Rerum publicarum diversitate alia etiam atq; alia est Magistratus constitutio: |satis tamen commodè in Generalem & Specialem distribuitur. Unde Amodum Reve. & Excell. Dn. D. Wendelerus p. 698. scribit Magistratum dividimus in Generalem & Specialem. Quæ divisio à natura Magistratus est desumpta. Natura autem Magistratus consistit in curâ Reipublicæ. Cura hæc vel est universalis vel particularis. Illa generalem, hæc particularem constituit Magistratum. Generalis autem Magistratus totam curat Rempublicam adeoq; potestatem exercet summæ Majestati vicariam. Tales generales Magistratus præ primis in Oligarchia & Democratiâ sunt necessarij. Ubi tamen hæc observanda cautela, ne nimia armentur potentia, cum hæc prima ad apud seditionem & Reipublicæ mutationem sit via. Exemplum vide Arnif: in Polit: c. 15. p. 377. 378.

31. Specialis iterum dividitur in specialem ratione Loci & ratione Objecti Speciales ratione loci Magistratus vocantur, qui in certò locò ad res Reipublicæ gerendas sunt constituti. Tales in civitatibus sunt Consules, in Diæcesibus Præsides & Præsides. Horum enim potestas licet ratione Objecti non sit determinata, tamen ratione loci omnino est limitata, ut alibi potestatis suæ partes administrare haud queant. Quod autem ratione Objecti non habeant ita certam potestatem, patet ex ipsâ experientia, quia

quæ & arario præstant, ad eoque, Quæstorum hæc in causa officio
satisfaciunt: justitiam etiam administrant, adeoque debitis in
causis etiam iudicis partes expediunt. Morum denique censuram
suscipiunt, & sic censorum munere funguntur

32. *Specialis ratione Objecti* triplex est: Vel enim versatur
circa *reditus publicos* & vocatur *Quæstor*, vel circa *justitiam*, &
dicitur *Judex*, vel circa *mores*, & nominatur *Censor*. *Quæstor* est
Officialis Ordinarius, qui publico *æratio* præest. Vocantur *Quæstores*,
à *quærendâ* & *conquirendâ pecuniâ* vel aliis *reditibus*, aliò nomi-
ne dicuntur *Cancellarij* vel *Ædiles*. *Officiales* sunt, ergo certo præ-
sunt officio, & quidem eo non suo sed *supremi Magistratus* fun-
guntur nomine. Unde hujus suæ constitutionis memores potius
supremi Magistratus quærunt quam suam utilitatem. Unde
publico non privato dicuntur præesse *æratio*. In his requiritur
(1.) *redituum publicorum notitia*. Hi enim *publici reditus* quæsto-
rum sunt objectum, Objectum autem accuratè est cognoscen-
dum, cum ab eò totum ferè dependeat officium, (2.) *Diligentia*.
Quæstores enim appellantur à *quærendô*, non à *sed endô*. Sūma
igitur *diligentia* hic opus est, ne *æarium publicum* aliquid ca-
piat detrimenti. Ea autem *diligentia* sit *tempeſtiva*, ut opportu-
nò fiat tempore, ne de *quæstorum* importunitate subditi que-
rendi habeant occasionem. Sit *modesta*, præsertim erga *mori-
geros*, cum *modestia* erga subditos in quovis officiali sit *virtus*
commendatione dignissima. Sit *moderata*, ne plus *justo* exigat
quæstor. Licet enim *Quæstor* sit nomine, tamen non omnia
subditorum bona *conquirere* sed *certa Magistratus tributa* tan-
tum exigere debet. (3.) *Fidelitas*, Hæc *virtutum* quidem est ul-
tima, quia primum nosse & quærere tributa oportet, fideliter
custodire, & *fisco* inserere; *observatione* vero sit omnium pri-
ma. *Publica* sunt bona, publico igitur *adſcribentur* *æratio*, nec
ulla sic erit de *quæstorum infidelitate* & *injusta rapina* suspicio.

33. *Judex* est *officialis ordinarius*, qui de re aliquâ vel jure suo,
vel *Magistratus summi* autoritate cognoscit & *judicat*. *Judex* quasi
Juridex

cis objectum. In licis verò requisitalunt (1.) *Juris scientia*: nam quod quis parum novit, de eò feliciter judicare non potest: Ea autem sit propria, ne alienis saltem cogatur videre oculis (2.) *Vita inculpata*. Ea enim vitia, quorum ipse judex studiosus est, bona conscientia in aliis nec reprehendere, nec punire potest. (3.) *Affectuum absentia*. Nihil enim magis justitiæ cursum impedire solet, quam $\pi\rho\sigma\omega\pi\omicron\lambda\eta\psi\iota\alpha$ & effectuum studium. (4.) *Æqualis utriusq; Partis admissio*. Hinc Plutarchus de Alexandrò M. refert, quodcum initio in causis capitalibus judicio præsideret, accusatori alteram aurem occluserit, rogatus, cur id faceret, respondit: alteram integram servo reo (5.) *sententiæ diuturna deliberatio*: ne sententiam præcipitet, cum nihil magis sit judicio contrarium, quam sine judiciò judicialem terre sententiam.

34. *Censor est Officialis ordinarius, qui moribus præponitur, ut dirigat, corrigatq; ea quæ legibus definiri non possunt. Censorum Officium olim summò in æstimiò est habitum, unde Censores Valerius Maximus Pacis magistrus & custodes. Cicero pro Cluentiò Veteris Disciplina Magistrus eos vocant: hodie verò censorum officium aliis committitur, nec in singulis locis peculiare officiales moribus præficiuntur.*

35. *Extraordinarij Magistratus sunt, quorum officia legibus non sunt definita. Horum non definita datur Varietas, quia in omnibus officiis Extraordinarij possunt constitui. Unde sunt Proreges, Proconsules: Item in Academiis Prorectores Prodecani, Procancellarij &c. Sed cum Extraordinarij hi sint, nolumus multa de iis facere verba. Et cum pro ratione instituti de officialibus satis sit dictum, disputationem nostram concludimus.*

Humanis. Dn. Respondenti amico meo.

Hilius eductus rectè sua commoda portat,
Dum patriam atque domum protegit arte suam,
Tu meditaris idem summo, Baumannè labore,
Quem benè correxit cum genetrice pater.
Hinc patriæ, Torgæ fructus promittimus omnes,
Spondemus que tuæ commoda mi lle domo.

Michael Wendelerus D. & P. P.

Coll. Diss. A 762, weise 55